

Možnosti využití metodiky konsorcia NESTOR k certifikaci důvěryhodných digitálních archivů v paměťových institucích

Mgr. Zbyšek Stodůlka

Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2018

Důvěryhodnost

- Důvěryhodnost digitálního archivu/repozitáře:
 1. *Administrativní odpovědnost*
 2. *Organizační životaschopnost*
 3. *Finanční udržitelnost*
 4. *Technická a procedurální vhodnost*
 5. *Systémová bezpečnost*
 6. *Procedurální zodpovědnost*

MIRANDA, Andrea. Důvěryhodná digitální úložiště, jejich audit a certifikace. *Knihovna: knihovnická revue*, 2015, 26(2), s. 49-57. ISSN 1801-3252. Dostupné také z: <http://knihovnarevue.nkp.cz/aktualni-cislo/knihovny-a-informace/duveryhodna-digitalni-uloziste-jejich-audit-a-certifikace>

Proč evaluovat?

- 1) Dosažení stanovených a definovaných cílů
- 2) Doložení důvěryhodnosti uživatelům a zřizovatelům
- 3) Možnost získat oponentní (nezávislý) pohled
- 4) Poznání a zlepšení vlastních procesů
- 5) Vylepšení stávající dokumentace
- 6) Vyjasnění rolí a postupů

Standardy

- **ČSN ISO 16363:2014 - Audit a certifikace důvěryhodných digitálních úložišť (+ ISO 16919: 2014 - Requirements for bodies providing audit and certification of candidate trustworthy digital repositories)**
 - 109 požadavků
- **DIN 31644:2012 - Kriterien für vertrauenswürdige digitale Langzeitarchive**
 - 34 požadavků

Standardizace

- 2010 podepsáno 'Memorandum of Understanding' a vytvoření Evropského rámce pro audit a certifikaci digitálních repozitářů (European Framework for Audit and Certification of Digital Repositories):
- *Základní certifikace*: Data Seal of Approval (CoreTrustSeal)
- *Rozšířená certifikace*: existující certifikace DSA + externě posouzená sebeevaluace dle ISO 16363 nebo DIN 31644 (se zveřejněním výsledku); Pečeť nestoru (dle DIN 31644)
- *Formální certifikace*: externí audit podle normy ISO 16363 a DIN 31644 (v budoucnu možná poskytne i konsorcium Nestor)

Příprava

V květnu 2018 uspořádal Národní archiv mezinárodní workshop AiDA 2018:
Self-Audit and Certification of Digital Archives in Central European Perspectives

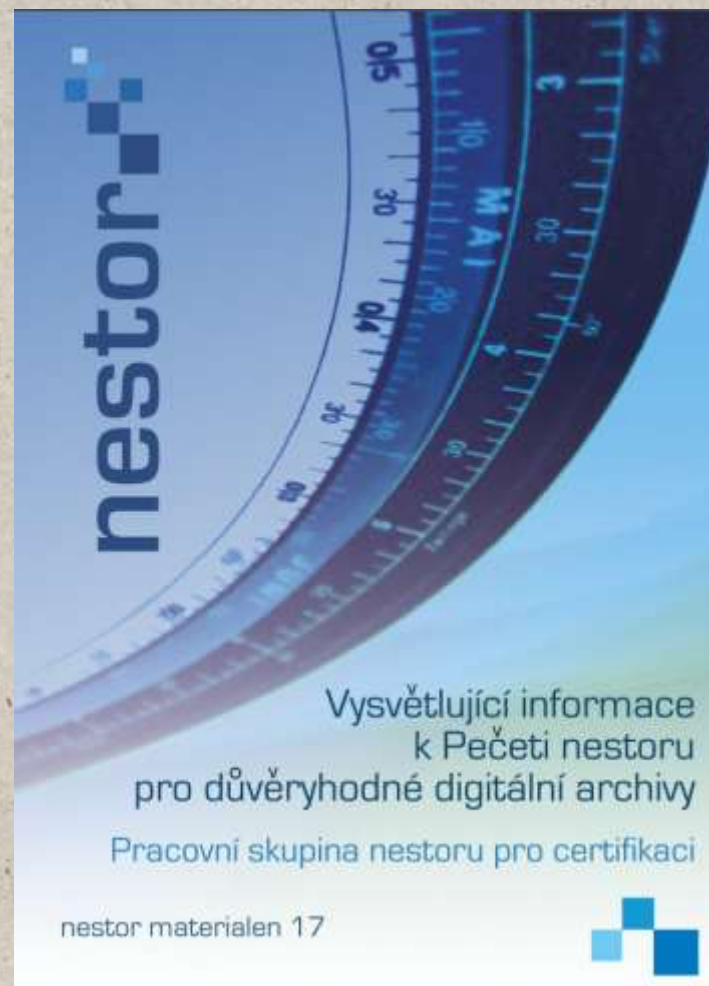

Participovali zástupci knihoven i archivů
Hosté: SRN, Slovensko, Maďarsko, ČR

Pečeť nestoru

- Vychází z německé normy DIN 31644
- Spravována konsorciem Nestor
- Vychází ze zkušeností archivů a knihoven
- Proces zahrnuje sebeevaluaci a její posouzení externími hodnotiteli
- Pilotní certifikace v Německé národní knihovně
- Od 2015 dokončeny 4 certifikace
- Dokumentace musí být předložena v angličtině nebo němčině
- Český překlad od června 2018

https://www.langzeitarchivierung.de/Subsites/nestor/EN/Siegel/siegel_node.html

http://files.dnb.de/nestor/materialien/nestor_mat_17_cs.pdf

Pečeť nestoru - sebeevaluace

- Ke stanoveným požadavkům se archiv vyjádří
- Popíše podrobně stav implementace
- Odkáže na zveřejněné dokumenty nebo je doloží
- Při hodnocení 3 body mohou být pracovní verze dokumentů

Doporučení k jednotlivým kritériím

K1 Výběr informačních objektů a jejich reprezentací

Kritéria pro výběr informačních objektů a jejich reprezentací pro digitální archiv jsou nastavena. Jejich rámec je určen zákonnými požadavky, celkovým posláním instituce nebo společnosti, jejich vlastními cíli.⁴

V jakém rozsahu musí být kritérium splněno?

implementováno, 10 bodů

Vysvětlení: Zde se jedná o mandát potažmo roli archivu. Jak z vnitřního tak z vnějšího pohledu musí být jasné, pro jaký typ digitálních informací je archiv příslušný. Jejich výběr založený na kritériích, instrukcích a profilech musí být transparentně dokumentován.

K1 je součástí stanovení cílů a úkolů digitálního archivu a tedy základem pro hodnocení důvěryhodnosti digitálního archivu, především pro posouzení přiměřenosti jeho jednotlivých aktivit.

Otázky

- Jaká kritéria jsou nastavena pro výběr informačních objektů a jejich reprezentací?
- Na čem se tato kritéria zakládají?
- Jak jsou tato kritéria přístupná zevnitř a zvnějšku?

Dokumenty:⁵ Zveřejněná kritéria pro výběr informačních subjektů a jejich reprezentací: právní rámec, sbírka závazných postupů, katalogy a pravidla pro výběr

Pečeť nestoru - hodnocení

Ještě otevřené	0	Pro splnění kritéria neexistují žádné koncepce ani dokumenty.
Plánované	3	Existuje písemná koncepce pro splnění kritéria. Není jen variací na obecně publikované přístupy, ale vztahuje ke konkrétní situaci v archivu.
Naplánované do detailu	6	Koncepce je detailně vypracována. Implementace právě začala, k dispozici jsou všechny nutné informace a schvalovací procesy jsou dokončeny.
Implementováno	10	Koncepce je organizačně a/nebo technicky provedena. Postupy jsou součástí běžícího provozu.

- Požadavky K1-K12 musí být splněny vždy a to na 10 bodů
- Ostatní nemusí být splněny vždy (v průměru na 7 bodů)

Pečeť nestoru - kritéria

- K1 Výběr informačních objektů a jejich reprezentací
- K2 Odpovědnost za uchování
- K3 Cílové skupiny
- K4 Přístup
- K5 Interpretovatelnost
- K6 Právní a smluvní základ
- K7 Právní shoda
- K8 Financování
- K9 Lidské zdroje
- K10 Organizace a procesy
- K11 Činnosti související s uchováváním
- K12 Krizové řízení a exit plán

Pečeť nestoru - kritéria

- K13 Významné vlastnosti
- K14 Integrita: rozhraní pro příjem
- K15 Integrita: Funkcionality archivního úložiště
- K16 Integrita: uživatelské rozhraní
- K17 Autenticita: Příjem
- K18 Autenticita: činnosti související s uchováváním
- K19 Autenticita: Přístup
- K20 Technická oprávnění
- K21 Vstupní informační balíčky
- K22 Převod vstupních informačních balíčků do archivních informačních balíčků
- K23 Archivní informační balíčky
- K24 Interpretovatelnost archivních informačních balíčků
- K25 Převod archivních informačních balíčků do výstupních informačních balíčků
- K 26 Výstupní informační balíčky
- K27 Identifikace
- K28 Popisná metadata
- K29 Strukturální metadata
- K30 Technická metadata
- K31 Zaznamenání postupů při činnostech související s uchováváním
- K32 Administrativní metadata
- K33 IT infrastruktura
- K34 Bezpečnost

Pečeť nestoru - průběh posouzení

- 1) Instituce, která se uchází o Pečeť nestoru, nahlásí nestoru její evaluační záměr a jmenuje dvě kontaktní osoby
 - 2) Nestor oznámí instituci ucházející se o Pečeť nestoru začátek evaluačního postupu a jmenuje jednu nebo více osob zodpovědných za jeho provedení
 - 3) Archiv, který se uchází o Pečeť nestoru, začne provádět sebeevaluaci na základě evaluačních formulářů dle odkazů a vysvětlení k jednotlivým kritériím
 - 4) Po ukončení sebeevaluace předá archiv své podklady Nestoru. Sebeevaluace stejně jako přiložené nebo odkazované dokumenty musí být předloženy v německém nebo anglickém jazyce. Podklady pak jsou přezkoumány recenzentem nestoru:
 - Odpovídají dodané informace kritériím a jejich vysvětlením? Jsou úplné a aktuální? Jsou jasně srozumitelné?
 - Jsou prezentované informace přesvědčivé a vnitřně bez rozporů?
 - Jsou prezentovaná řešení přiměřená cílům a úkolům digitálního archivu?
- Pokud recenzent dospěje k jinému ohodnocení stavu než digitální archiv, požádá archiv (prostřednictvím kontaktní osoby) o vyjádření. Po ukončení ověřovacího postupu vytvoří recenzent posudek a předá ho druhému recenzentovi.

Pečeť nestoru - průběh posouzení

- 5) Druhý recenzent přezkoumá práci prvního recenzenta a po rozhovoru s ním potvrdí konečný počet bodů prohloubené sebeevaluace. Na závěr druhý recenzent rozhodne o tom, zda archiv získá Pečeť nestoru. Je sestaven ověřovací protokol se shrnujícími informacemi a zaslán archivu. Pokud archiv nesouhlasí s rozhodnutím, může se odvolat u pracovní skupiny nestoru pro certifikaci.
- 6) Pečeť nestoru je platná poté, co bude vystaven kladný posudek, digitální archiv bude zanesen do registru držitelů Pečetí nestoru vedeného u kanceláře nestoru a nestor zveřejní ověřovací protokol včetně posledního shrnutí evaluačního formuláře s konečnými odpověďmi a konečným počtem bodů, a také odkazy na příslušné dokumenty nebo označení důvěrných dokumentů. Digitální archiv bude vyzván, aby společně s udělenou Pečetí nestoru zveřejnil na svém webu také ověřovací protokol a konečnou verzi evaluačního formuláře nebo alespoň zveřejnil odkaz na webové stránky nestoru, kde je toto k dispozici.

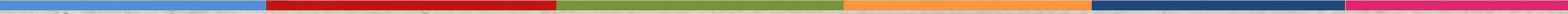
Udělená pečeť obsahuje vyznačený rok, ve kterém byla udělena. Formálně neexpiruje. Po několika letech, pokud nedojde k obnově, může ovšem ztrácet svoji výpovědní hodnotu.

Možnosti pro české paměťové instituce

- Rozšíření nabídky certifikačních autorit
- Přístup k možnosti rozšířené certifikace dle Evropského rámce pro audit a certifikaci digitálních repozitářů
- Podklad pro vlastní sebeevaluaci digitálního repozitáře
- Jeden z materiálů pro činnost Pracovní skupiny MV ke stanovení kritérií pro udělení oprávnění k ukládání archiválií v digitální podobě

Díky za pozornost
zbysek.stodulka@nacr.cz

